

UCHWAŁA Nr 184 /XXVII/ 14
Rady Gminy Starcza

z dnia 31 stycznia 2014r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Starcza na lata 2014-2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.)

Rada Gminy Starcza
uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Starcza na lata 2014-2020, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Starcza.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Efrym
mgr Ewa Jędrzejewska

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W GMINIE STARCZA NA LATA
2014-2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP

CZĘŚĆ I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY STARCZA.

Rozdział I	Charakterystyka Gminy Starcza	4
1.	Położenie geograficzne	4
2.	Ludność	4
3.	Struktura gruntów	4
4.	Podmioty gospodarcze	4
5.	Szkolnictwo	4
6.	Ochrona zdrowia	4
Rozdział II	Zasady ogólne	5
1.	Zadania pomocy społecznej	5
2.	Budżet	6
Rozdział III	Problemy społeczne Gminy Starcza.....	7
1.	Ubóstwo	7
2.	Bezrobocie	7
3.	Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba.....	8
4.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	9
5.	Alkoholizm i inne uzależnienia	12
6.	Przemoc w rodzinie	14
CZĘŚĆ II	PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE Starcza NA LATA 2014 - 2020.	
1.	Ubóstwo	17
2.	Bezrobocie	17
3.	Niepełnosprawność, przewlekłe choroby	18
4.	Bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	18
5.	Alkoholizm i inne uzależnienia	19
6.	Przemoc w rodzinie	20
PODSUMOWANIE		21

WSTĘP

Współczesny świat charakteryzuje się występowaniem różnego rodzaju sytuacji życiowych i kryzysów, powodujących problemy społeczne takie jak bezrobocie, niewydolność wychowawczą rodzin, przemoc, bezdomność. Niewystarczające środki przeznaczone na pomoc społeczną na zadania zlecone z budżetu państwa, zmuszają do ciągłych poszukiwań alternatywnych metod działania na rzecz rodzin i osób wymagających pomocy. Skuteczna pomoc charakteryzuje się usunięciem lub ograniczeniem dysfunkcji poprzez wspomaganie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.

Przemiany społeczno - polityczne i reformy społeczne zmierzają w kierunku minimalizowania opiekuńczej roli państwa, odchodzącego od powszechnych usług zaspokajających potrzeby społeczeństwa. Rola państwa zostaje ograniczona do określenia i nadzoru nad standardami realizowanych usług, wspierania samorządów lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pomocy i wsparcia, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo i inne podmioty. Ważną rolę w stworzeniu Strategii odgrywa też społeczeństwo lokalne, które najlepiej identyfikuje i zna bieżące potrzeby.

Opracowanie i wdrażanie regionalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych opartych na rzetelnej diagnozie i analizie potrzeb, stanowi szansę na zwiększenie skuteczności i efektywności dotychczas podejmowanych działań.

Przedstawiona Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Starcza na lata 2014 – 2020 jest kontynuacją opracowanej i realizowanej Strategii z lat 2006-2013, z uwzględnieniem zmian w polskim ustawodawstwie z zakresu polityki społecznej oraz potrzeb społeczności lokalnej.

I. Cel strategiczny:

1. Stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

II. Cele operacyjne:

1. Identyfikowanie przyczyn ubóstwa i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej.
2. Pomoc osobom i rodzinom zagrożonych dysfunkcjami, w szczególności bezrobociem.
3. Rozszerzenie oferty usług na rzecz ludzi starszych.
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym (ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi).
5. Zwiększenie zatrudnienia liczby pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starczy.

CZĘŚĆ I

DIAGNOZA

ROZDZIAŁ I

CHARAKTERYSTYKA GMINY STARCZA

1. Położenie geograficzne.

Gmina Starcza położona jest w północnej części województwa śląskiego w powiecie częstochowskim, przy jego południowej granicy. Położona jest 65 km od Katowic stolicy województwa, a 15 km od Częstochowy. Gmina liczy 2010 hektarów powierzchni. W skład gminy Starcza wchodzi pięć sołectw: Starcza, Klepaczka, Łysiec, Rudnik Mały i Własna. Jako samodzielna jednostka samorządowa istnieje od 1992 roku i obszarowo została wydzielona z gminy Kamienica Polska. Pod względem hydrograficznym położona jest w zlewni Warty, a głównymi potokami przepływającymi przez jej teren są: Kamieniczka oraz jej dopływ Zimna Woda. Zachodni fragment gminy położony jest w granicach Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” który zajmuje tu 70ha.

2. Ludność

Liczba ludności gminy Starcza wynosi 2812 (stan na 31.12.2013 r.) mieszkańców. Gęstość zaludnienia na terenie gminy Starcza wynosi 137 osób na kilometr kwadratowy. Na dzień 30.11.2013r ilość bezrobotnych w gminie Starcza wynosi 177 osób (w tym 78 kobiet) z tego 66 osób z prawem do zasiłku (w tym 25 kobiet).

3. Struktura gruntów

W pokryciu terenu gminy dominują grunty orne oraz lasy i grunty leśne. Rolnictwo oparte jest na gospodarce indywidualnej. Jednak mimo wiejskiego charakteru gminy rolnictwo nie stanowi znaczącego sektora gospodarki w gminie. Użytki rolne stanowią 83% powierzchni gminy.

4. Podmioty gospodarcze

Na terenie gminy Starcza nie występują większe zakłady przemysłowe, jednak istnieje kilka gospodarstw specjalistycznych dających zatrudnienie niewielkiej liczbie osób. Podstawowymi usługami na terenie gminy są: zakłady fryzjerskie, punkty handlowe, usługi transportowe). Większość ludności znajduje zatrudnienie w Częstochowie i jej okolicach.

5. Szkolnictwo

Na terenie Gminy Starcza funkcjonują:

- Gimnazjum
- Szkoła Podstawowa
- Gminne Przedszkole
- Gminna Biblioteka Publiczna
- Gminna Świetlica Środowiskowa

6. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy działa: Gminny Ośrodek Zdrowia podległy GZOZ Woźniki – dysponujący gabinetem lekarskim, gabinetem stomatologicznym, gabinetem fizjoterapii, oferujący także opiekę długoterminową dla osób starszych.

ROZDZIAŁ II ZASADY OGÓLNE

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

1. Zadania pomocy społecznej

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie, oceny zasobów w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

2. Budżet

Bieżące funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zapewniają środki finansowe z budżetu gminy i państwa oraz środki pozyskiwane z innych źródeł.

Tab. 1. Wydatki na świadczenia realizowane przez tut. Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rok	2011 (zł.)	2012 (zł.)	2013 (zł.)
Zasiłki i pomoc w naturze (zasiłki stałe, okresowe, celowe, dożywianie)	38.328	47.817	47.943
Świadczenia rodzinne	545.711	462.477	451.966
Pomoc dla pobierających świadczenie pielęgnacyjne	800	4.900	9.600
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	80.561	98.079	99.747
Pomoc materialna o charakterze socjalnym (stypendia)	8.120,63	7.908,93	9.293
Utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej	166.115,34	192.624,97	224.175,79

ROZDZIAŁ III PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY STARCZA

Codziennemu życiu towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenie. Zmuszają one część społeczności do szukania różnych form pomocy w tym korzystania z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2011 - 2013 kształtowała się następująco:

Tab. 2. Rodziny objęte pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starczy.

Rok	2011	2012	2013
Liczba rodzin	39	40	47
Liczba osób w rodzinie	120	128	147

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy są:

- * ubóstwo;
- * bezrobocie;
- * niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba;
- * bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych ,
- * alkoholizm i inne uzależnienia;
- * przemoc w rodzinie.

Najczęściej problemy te są ze sobą sprzężone.

Przy udzielaniu pomocy niezbędnym jest współdziałanie klienta w rozwiązywaniu jego trudnej sytuacji. Zmusza to osoby wymagające wsparcia do zmiany postawy z biernej i roszczeniowej na postawę aktywną w rozwiązywaniu własnych problemów, z którymi nie potrafili sobie poradzić.

1. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryją się poza wyżywieniem, którego niezbędności nikt nie kwestionuje, takie potrzeby jak: ubranie, opłaty mieszkaniowe, leczenie, uzyskanie wykształcenia.

Ubóstwo jest głównym powodem przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Pierwszą przesłanką, która uprawnia do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej jest ubóstwo. Zjawisko to ma wiele przyczyn, które nie zawsze da się jasno wyodrębnić. Może ono być wywołane bezrobociem czy niepełnosprawnością, ale także biernością życiową i brakiem odpowiedzialności za siebie i własną rodzinę. Wczesna detekcja tzw. szybkie wykrywanie i docieranie do rodziny czy osób znajdujących się na skraju ubóstwa, a później intensywna praca socjalna przyczynia się do zapobiegania utrwalaniu się postaw bierności bądź roszczeniowości.

Tab. 3. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starczy osobom dotkniętym ubóstwem w latach 2011 – 2013

Rok	2011	2012	2013
Liczba rodzin	29	30	37
Liczba osób w rodzinie	93	101	120

2. Bezrobocie

Powszechnie znane dziś słowo bezrobocie dotyka coraz to szersze kręgi ludzi, ludzi o różnych profesjach i na różnym poziomie wykształcenia. Obejmuje coraz to nowe obszary kraju powodując nowe zjawiska, które są wynikiem braku aktywności zawodowej i niepewności życia w przyszłości.

Zjawisko bezrobocia jest często poruszonym problemem w środowiskach masowego przekazu przez dziennikarzy, polityków i różnych przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Dotyczy szczególnie tych ludzi, którzy stracili pracę na skutek restrukturyzacji lub likwidacji zakładu pracy i nie mogą jej ponownie znaleźć u nowego pracodawcy. Bezrobocie dotyka nie tylko ludzi młodych, ale również dużą grupę osób w wieku przedemerytalnym, mających na swym utrzymaniu rodzinę. Większy odsetek osób bezrobotnych stanowią kobiety.

Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami np. kradzież itp.

Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego. Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżenie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych.

Z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowaniu oraz wartościowaniu zjawisk i osób.

Tab. 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starczy z powodu bezrobocia.

Rok	2011	2012	2013
Liczba rodzin	26	26	24
Liczba osób w rodzinie	90	89	74

3. Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba.

We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w sensie indywidualnym i społecznym.

To, co odróżnia osoby niepełnosprawne od innych, to tylko i wyłącznie ich niepełnosprawność. Osoby te spotyka się codziennie, w każdym środowisku społecznym.

U części z nich niepełnosprawność jest uzewnętrzniona do tego stopnia, że nie sposób nie dostrzegać jej obecności.

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczonej przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Tab. 5. Pomoc udzielona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy z uwagi na niepełnosprawność.

Rok	2011	2012	2013
Ilość rodzin	17	23	27
Ilość osób w rodzinie	53	67	70

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Wzmocnienia wymaga sama rodzina, bo ona zapewnia najszersze i w sposób ciągły możliwości poznawania uczucia miłości, potrzeb wolności, religijności. To rodzina, niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w życiu społecznym, z natury broni godności oraz podmiotowości prawnej swych członków.

Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu umożliwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitację. Dużym problemem są także problemy architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

4. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Kolejną przesłanką, która dominuje wśród problemów pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Znaczna część osób korzystających z pomocy to osoby, które cechuje niezaradność w opiece i wychowaniu dzieci oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym nieracjonalne dysponowanie budżetem domowym.

Dysfunkcjami współistniejącymi w bezradności są: problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, niedojrzałość emocjonalna rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym ujawniające się w postaci zachowań agresywnych, buntowniczych przejawiająca się łamaniem przez dzieci i młodzież panujących obyczajów i norm.

Tab. 6. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starczy u których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Rok	2011	2012	2013
Ilość rodzin	16	11	11
Ilość osób w rodzinie	53	31	32

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Rodziny klientów ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci niestabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci.

W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców.

W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są „same sobie” większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy szkolne. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem. Problemy opiekuńczo - wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczenia dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych, a dla dorosłych ofiar rodzinnej przemocy są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach pomocowych.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

We współczesnym świecie sprawy rodziny, jej zadania oraz rola nabierają coraz większego znaczenia. Priorytetem polityki społecznej jest m.in. tworzenie optymalnych warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin w Polsce. Od prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa zależy właściwie zorganizowane życie każdej rodziny. Polityka, ekonomia i kultura społeczeństwa wnoszą wiele uprawnień, ale jednocześnie przyczyniają się do występowania różnego rodzaju kryzysów. Efektem tworzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki rodzinnej państwa jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.), ale również opracowywane przez samorządy terytorialne programy wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, wyznaczające kierunki do tworzenia warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem. W Naszej Gminie realizowany jest Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013 – 2015 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Starcza Nr 136/XIX/13 z dnia 28.03.2013 r.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz programy wspierania rodziny powstają dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców, a obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewniane jest wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi".

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- 1) instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- 2) placówek wsparcia dziennego;
- 3) rodzin wspierających.

Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Jednocześnie należy pamiętać, iż placówka wsparcia dziennego jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do placówki skieruje sąd.

Rodzina wspierająca

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą **rodziny wspierającej**. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, **pomaga** rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182, ze zm.). Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy wnioskuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

Asystent rodziny

Rola asystenta rodziny polega na wzmożonej pracy z rodziną w celu niwelowania jej słabych punktów, nauczeniu jej zachowań, czynności- niejednokrotnie podstawowych- tak, aby możliwe było zbudowanie bądź odbudowanie normalnego funkcjonowania rodziny, a pozostawienie w niej dziecka nie zagrażało jego rozwojowi.

Asystenta rodziny zatrudnia kierownik jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, lub podmiot, któremu gmina zleciła organizację pracy z rodziną. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 20.

Współfinansowanie przez gminę pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

– średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka albo środków finansowych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz środków finansowych na bieżące funkcjonowanie tej placówki. Przepisów powyższych nie stosuje się w przypadku gdy dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej **przed dniem 1 stycznia 2012 r.**

5. Alkoholizm i inne uzależnienia w Gminie Starcza

Uzależnienie od alkoholu, czyli alkoholizm, jest chorobą, która zaczyna się i rozwija podstępnie, bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym picu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci

Alkoholizm jest chorobą pierwotną. Nie jest on jedynie przejawem jakiegoś głębszego problemu psychologicznego. Jest to wyraźny i niezależny proces chorobowy. Owszem, alkoholik przeważnie miewa problemy emocjonalne, ale mają one charakter wtórny i najczęściej wynikają z samej choroby. W rezultacie skutecznego i konsekwentnego leczenia alkoholizmu problemy emocjonalne najczęściej stopniowo ustępują.

Jest to choroba postępująca (progresywna). Objawy alkoholizmu nasilają się w miarę trwania choroby. Jeżeli choroba nie zostanie powstrzymana, stan chorego będzie się stale pogarszał. W alkoholizmie można wyróżnić odmienne objawy cechujące wczesną, średnio zaawansowaną oraz późną fazę choroby. Poza tym jest to choroba chroniczna. Gdy u kogoś rozwiną się charakterystyczne objawy, jest wysoce nieprawdopodobne, aby osoba ta mogła powrócić do normalnego, towarzyskiego picia. Można jednak w każdym momencie trwania uzależnienia powstrzymać progresję choroby i całkowicie wyeliminować ostre objawy alkoholizmu. Podobnie jak w innych chronicznych chorobach, wczesne rozpoznanie ułatwia proces zdrowienia i zwiększa prawdopodobieństwo, że alkoholik odzyska zdrowie i zdolność normalnego funkcjonowania. Alkoholizm jest chorobą śmiertelną. Nieleczony zagraża życiu. Bez leczenia alkoholik skraca sobie życie średnio o 10-15 lat. Alkoholicy często giną śmiercią tragiczną w wypadkach samochodowych, wskutek samobójstwa, zabójstwa, w czasie bijatyk lub w wyniku utonięcia.

Alkoholizm jest problemem całej rodziny, prowadzi do współuzależnienia, przemocy, stanowi zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Człowiek uzależniony szkodzi nie tylko sobie, swoim bliskim, ale również osobom niezwiązanym z nim więzami rodzinnymi. Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z problemem alkoholowym polega na umożliwieniu im rozpoczęcia leczenia.

Od kilku lat nie posługujemy się już słowem „alkoholizm” jako centralną kategorią ujmującą wszystkie szkody związane z nadużywaniem alkoholu. Zgodnie z terminologią międzynarodową taką kategorią są „problemy alkoholowe”. Ułatwia to bardziej precyzyjne określenie szkód i metod zmniejszania lub usuwania tych szkód.

Niewątpliwie nadużywanie alkoholu powoduje uszkodzenia zdrowia. Znaczna część osób nadmiernie pijących skarży się na zaburzenia układu trawiennego, krążenia, neurologicznego, chorób płuc, nowotworów, urazów, a koszty związane z leczeniem tych dolegliwości powoduje spore obciążenie ekonomiczne dla polskiego systemu ochrony zdrowia, ponieważ leczenie tych pacjentów trwa dłużej i jest mniej efektywne. U pijącej młodzieży można zauważyć uszkodzenia rozwoju psychofizycznego.

Nadużywanie alkoholu wpływa również destrukcyjnie na osoby związane emocjonalnie z alkoholem. Życie w ciągłym stresie, doznawanie przemocy powoduje schorzenia psychosomatyczne i zaburzenia emocjonalne. Poza tym członkowie rodzin z problemem alkoholowym narażeni są na demoralizację, ubóstwo, obniżenie szans osiągnięcia kariery zawodowej.

Równie znamioną szkodą jest alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy i bezrobotnych. Nadmierne picie powoduje absencje w pracy, wypadki i obniżenie wydajności zawodowej, ale także alkoholową patologizację populacji bezrobotnych, co poważnie ogranicza szanse na skuteczną pomoc w przezwyciężeniu bezrobocia i nędzy. Osoby nietrzeźwe często naruszają prawo i porządek, dokonując przestępstw, stosując przemoc lub przebywając w miejscach publicznych pod wpływem alkoholu.

Podsumowując można z całą pewnością stwierdzić, że alkoholizm zarówno w życiu jednostki jak i w życiu społecznym zawsze powoduje straty.

Liczba osób i rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą GOPS w Starczy nie odzwierciedla w pełni skali problemu, ponieważ wielu podopiecznych, u których pracownik socjalny zauważa lub podejrzewa problem alkoholowy, nie uświadamia sobie uzależnienia a wielu problem ten ukrywa. Często mają oni postawy roszczeniowe. Uważają, że jeżeli nie pracują, to właśnie pomoc społeczna ma obowiązek ich utrzymać.

Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najważniejszych problemów. Zjawisko to w naszej gminie stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców wsi i nie ma w tym momencie znaczenia płeć, wiek ani status materialny. Jego rozmiar i niszczyielskie działanie daje się zaobserwować u klientów Ośrodka.

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej.

W rodzinach, które objęte są pomocą GOPS, pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających picciu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożywania i przedstawianie łatwości jego zdobywania. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymaganiami stawianymi wobec dziecka, co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się dostrzec zjawisko „dziedziczenia” alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych Ośrodka jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, ubóstwo, problemy wychowawcze i zdrowotne.

Praca z tak zaburzonymi klientami GOPS jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z alkoholikami pracownikom socjalnym przychodzi specjalista terapii uzależnień, psycholog, psychoterapeuta, prawnik oraz punkt konsultacyjny i inne organizacje.

Pracownicy socjalni przy udzielaniu pomocy skupiają się głównie na udokumentowanych dysfunkcjach rodziny. Tymczasem problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, a często pozostaje w domysłach pracownika socjalnego.

Tab. 7. Osoby uzależnione od alkoholu objęte pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starczy

Rok	2011	2012	2013
Ilość rodzin	5	8	7
Ilość osób w rodzinie	6	13	12

Praca z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin - klientami GOPS jest złożona i wymaga wsparcia i kontroli wielu osób, instytucji: Poradni Leczenia Uzależnień, Sądu Rejonowego, kuratorów, pracowników socjalnych i pracowników lecznictwa odwykowego.

Kolejną grupą objętą pomocą społeczną są rodziny, w których jeden z członków rodziny przyjmuje substancje psychoaktywne.

Termin „narkomania” określa stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale posługiwanie się wszelkimi środkami wywołującymi euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na tle narkomanii) oraz mienia (rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

6. Przemoc w rodzinie.

Przed laty zjawiska agresji wobec kobiet nie traktowano jako problem społeczny. Pomijano je w publikacjach naukowych. Policja nie rejestrowała jej przypadków w kartotekach. Sporadycznie aresztowano mężów za pobicie żon. Od kilku lat sytuacja ta uległa zmianie. Przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem rzadkim. Wbrew pozorom występuje często, przybierając najprzeróżniejsze formy. Osobami dotkniętymi przemocą są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. Precyzyjne określenie tego zjawiska nie jest łatwe.

W 1986 roku Rada Europy przyjęła następującą definicję przemocy. Jest to każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagrażają życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości. Występują różne formy przemocy: fizyczna, psychiczna, seksualna i ekonomiczna. Są one zazwyczaj analizowane oddzielnie, ale należy pamiętać, że wszystkie są ze sobą mocno powiązane i wywierają wpływ na rodzinę jako całość. Stwierdzono wyraźne związki pomiędzy występowaniem przemocy wobec żony i fizycznej przemocy wobec dziecka, a także pomiędzy przemocą wobec żony i seksualnym wykorzystaniem dziecka.

Aby opracować strategie zapobiegania przemocy, trzeba uwzględnić fakt współwystępowania różnych form maltretowania oraz wskazać osoby, środowiska i instytucje, które mogą udzielić skutecznej pomocy osobom jej potrzebującym. Powstrzymanie przemocy to także kreowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym, a także praca z osobami stosującymi przemoc. Celem ostatecznym winno być zwiększenie świadomości osoby krzywdzonej, co do jej faktycznej sytuacji życiowej, aby w ten sposób mogła z pełną odpowiedzialnością podjąć ważne dla niej decyzje.

Skuteczność podejmowanych działań zależy nie tylko od zaangażowania Osoby dotkniętej przemocą, ale także w dużym stopniu od współpracy różnych służb. Z chwilą, gdy sprawa zostanie przekazana policji czy prokuraturze, sytuacja rodziny może się radykalnie zmienić choćby dlatego, że osoby stosujące przemoc czują się kontrolowane przez dzielnicowych i pracowników socjalnych, dzięki temu powstrzymują się od pewnych typów zachowań.

Nie ulega wątpliwości, że przemoc wywołuje wiele negatywnych skutków zarówno u osób, które bezpośrednio jej doświadczają, jak i u świadków przemocy, nie jest również obojętna dla osób stosujących przemoc. Jej występowanie zniekształca obraz całego społeczeństwa, powoduje dezintegrację rodziny, zaburzenia funkcjonowania jednostek, a koszty związane z interwencjami policyjnymi, pobytem osób stosujących przemoc w Policyjnych Izbach Zatrzymań, koszty leczenia osób dotkniętych przemocą ponosi społeczeństwo.

Najbardziej widocznymi i oczywistymi skutkami przemocy są obrażenia cielesne. Należy jednak pamiętać, że znacznie bardziej niszczące od urazów fizycznych są skutki psychiczne doświadczania przemocy. Człowiek żyjący w stanie ciągłego zagrożenia pozbawiony jest niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania. Krzywdzone dzieci czują się opuszczone, winne, mniej wartościowe, bezsilne, nieakceptowane, odrzucone. Następuje zaburzenie postrzegania i rozumienia świata. Psychologiczna presja i ciągłe napięcie może być przyczyną wielu chorób somatycznych. Konsekwencją takich doświadczeń może być nieprzystosowanie i nieumiejętność życia w społeczeństwie.

Oprócz widocznych skutków przemocy w czasie jej trwania obserwuje się też skutki odroczone, przesunięte w czasie. Doświadczenia przeżyte w dzieciństwie mają wpływ na całe życie. W rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad partnerką, chłopcy uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś, że być kobietą znaczy być bitą, poniżaną i maltretowaną przez mężczyzn. Dzieci dowiadują się, że jedyną drogą rozwiązywania konfliktów jest przemoc. Dzieci, które często są świadkami przemocy, przejawiają różne formy agresji wobec rówieśników, nauczycieli, innych dorosłych, rodziców. W starszych dzieciach utrwała się poczucie niesprawiedliwości i gniewu, szukają akceptacji i zrozumienia poza domem, często w nieformalnych grupach o charakterze przestępczym. Aby zaistnieć i poczuć się silniejszym, z roli osoby dotkniętej przemocą, przechodzą do roli osoby stosującej przemoc. Często dzieci, które są wychowywane w domu pełnym przemocy, mają problemy z nauką, powtarzają klasy, wagarują. Aby zapomnieć o bólu i cierpieniu, zaczynają odurzać się środkami psychoaktywnymi: nikotyną, alkoholem lub narkotykami.

Liczba odnotowanych przypadków przemocy nie odzwierciedla rzeczywistej sytuacji. Przemoc w wielu przypadkach pozostaje nieujawniona lub niepotwierdzona przez osoby dotknięte przemocą. Mimo to liczba rodzin objętych pomocą GOPS z tytułu przemocy stosunkowo z roku na rok wzrasta.

Z analizy dokumentów, w których przemoc została zarejestrowana, wynika, że osobą stosującą przemoc, prawie bez wyjątku, był mężczyzna. W rodzinach tych występował alkoholizm i związane z nim problemy oraz bezrobocie. Osobami dotkniętymi przemocą są kobiety i w mniejszym stopniu dzieci. Powszechnie uważa się, że przemoc w rodzinie jest zamierzonym i wykorzystującym przewagę sił działaniem lub zaprzestaniem działania, skierowanym przeciw członkom rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody.

Należy zwrócić uwagę, że agresja mężczyzn w stosunku do kobiet i dzieci przejawia się bardzo często po spożyciu alkoholu. Dotyczy większości przypadków, w których agresorem byli mężczyźni. Kobiety natomiast stosują przemoc rzadko, a jeśli już, to w akcie samoobrony.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny

W dniu 1 sierpnia 2010 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie powołała tzw. **zespoły interdyscyplinarne**.

Zespół interdyscyplinarny tworzy wójt, burmistrz albo prezydent miasta, powołując do niego przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi jak również prokuratorzy oraz przedstawiciele instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.

Zadania zespołów interdyscyplinarnych

Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Konieczne jest opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Grupy robocze

Zespół dyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w sprawach indywidualnych. W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia. W skład grup roboczych mogą wchodzić także kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rada Gminy Starcza Uchwałą Nr 209/XXVI/10 z dnia 9 listopada 2010 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Regulamin funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego został określony w załączniku do niniejszej uchwały. Następnie na mocy Zarządzenia Wójta Gminy Starcza Nr 7/12 z dnia 10 lutego 2012 r. został powołany skład zespołu interdyscyplinarnego.

Tab. 8. Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie.

Rok	2011	2012	2013 (stan na dzień 31.12.2013 r.)
Ilość Niebieskich Kart/rodzin	0	3	6

Policjant w większości przypadków jest pierwszą osobą z zewnątrz otrzymującą sygnał o przemoc w rodzinie. Fakt podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie rejestrowany jest przy pomocy procedury „Niebieskiej Karty”. Podmiotami uprawnionymi do sporządzenia Niebieskiej Karty jest nie tylko policja ale również pomoc społeczna, oświata, służba zdrowia, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Sporządzona Niebieska Karta przekazywana jest do Zespołu Interdyscyplinarnego, który podejmuje stosowne działania przewidziane przepisami ustawy.

Zdarza się, że do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej trafiają osoby, których problem ten dotyczy, a które nigdy nie wzywały na interwencję policji i nie informowały dzielnicowego o istniejącej sytuacji. Poza tym często osoby doznające przemocy w rodzinie, kierowane różnymi przekonaniem i obawami, nie ujawniają tego problemu.

CZĘŚĆ II
PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE STARCZA
NA 2014- 2020

1. Ubóstwo.

Cele szczegółowe:

- 1) Umożliwienie rodzinom o niskich dochodach pełnego udziału w życiu społecznym.
- 2) Wsparcie, w tym finansowe, osób i rodzin o niskich dochodach.
- 3) Rozwijanie oferty świadczeń dla osób i rodzin ubogich.
- 4) Wspieranie inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie wspomaganie osób ubogich.
- 5) Ułatwianie dostępu do wypoczynku i rekreacji osobom z rodzin o niskich dochodach.

Zadania do realizacji:

- 1) Udzielanie pomocy finansowej osobom i rodzinom o niskich dochodach, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej i o świadczeniach rodzinnych, w formie zasiłków pieniężnych – zasiłki okresowe, celowe i celowe specjalne, zasiłki rodzinne i inne.
- 2) Dożywianie dzieci z rodzin ubogich.
- 3) Udzielanie pomocy rzeczowej – posiłek, odzież i inne osobom ubogim.
- 4) Organizowanie akcji okazjonalnych wspierających członków rodzin o niskich dochodach.
- 5) Wspieranie wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin ubogich.

Odbiorcy:

- osoby i rodziny o niskich dochodach,
- społeczność Gminy Starcza.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starczy,
- szkoły,
- kościoły.

2. Bezrobocie.

Cele szczegółowe:

- 1) Ułatwienie osobom bezrobotnym i członkom ich rodzin pełnoprawnego udziału w życiu społecznym.
- 2) Przeciwdziałanie marginalizacji osób bezrobotnych i ich rodzin.
- 3) Ograniczanie negatywnych skutków pozostawania bez pracy.

Zadania do realizacji:

- 1) Stworzenie sieci współpracy między instytucjami zajmującymi się pracą z osobami bezrobotnymi.
- 2) Stwarzanie przyjaznego środowiska i wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy i prowadzenia działalności gospodarczej.
- 3) Pomoc socjalna dla bezrobotnych i ich rodzin.
- 4) Działania ułatwiające reorientację zawodową rolników i członków ich rodzin.
- 5) Ułatwienie podjęcia pracy osobom dyskryminowanym, w szczególności poprzez zatrudnienie przy pracach społecznie użytecznych.
- 6) Ścisła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, udział w inicjatywach przez nich organizowanych.

Odbiorcy:

- osoby bezrobotne i członkowie ich rodzin,
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych,
- studenci,
- rolnicy i członkowie ich rodzin,

Realizatorzy:

- Urząd Gminy Starcza,
- Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy,
- szkoły,
- kościoły,
- przedsiębiorcy.

3. Niepełnosprawność, przewlekłe choroby.**Cele szczegółowe:**

- 1) Wspomaganie rodzin, w których żyją osoby niepełnosprawne w działaniu zmierzających do zaspokojenia ich potrzeb i utrzymaniu ich w środowisku zamieszkania.
- 2) Rozwijanie oferty usług i świadczeń pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych.
- 3) Podnoszenie jakości oferowanych usług.
- 4) Ułatwianie dostępu osób niepełnosprawnych do przysługujących im uprawnień i usług.
- 5) Wspieranie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.
- 6) Pomoc w organizowaniu czasu wolnego, form rekreacji i wypoczynku dla osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- 1) Prowadzenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.
- 2) Propagowanie korzystania z oferty ośrodków wsparcia, placówek dziennych służby zdrowia w Powiecie Częstochowskim.
- 3) Udzielanie pomocy finansowej osobom o niskich dochodach na zasadach określonych przepisami prawa.
- 4) Obejmowanie ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin, na zasadach określonych w ustawach.
- 5) Szkolenia dla pracowników służb społecznych w zakresie specyficznych potrzeb i pracy z ludźmi niepełnosprawnymi.
- 6) Współpraca instytucji gminnych i ponad lokalnych świadczących usługi na rzecz osób z powyższymi dysfunkcjami.
- 7) Ułatwianie dostępu do edukacji dzieciom niepełnosprawnym poprzez dostęp do szkół i przedszkoli,
- 8) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Częstochowie w zakresie tworzenia warunków do zatrudnienia lub rozpoczęcia działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.
- 9) Publikacje w prasie lokalnej lub innych mediach przybliżające zagadnienia związane z integracją.
- 10) Włączanie się w akcje medialne dotyczące aktywizacji osób z różnymi dysfunkcjami.
- 11) Nadawanie charakteru integracyjnego imprezom kulturalno-rekreacyjnym organizowanym w gminie.

Odbiorcy:

- osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore oraz członkowie ich rodzin,
- społeczność Gminy Starcza

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- kościoły,
- inne instytucje.

4. Bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.**Cele szczegółowe:**

- 1) Wspomaganie rodzin w wypełnianiu przez nie funkcji opiekuńczych, wychowawczych, zabezpieczających.

- 2) Ograniczanie negatywnych zjawisk wynikających z dysfunkcyjności rodzin.
- 3) Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
- 4) Pomoc rodzinom biologicznym dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w przywróceniu roli rodzicielskiej.
- 5) Inspirowanie społeczności lokalnej do pomocy rodzinom wychowującym dzieci.

Zadania do realizacji:

- 1) Stała współpraca wszystkich instytucji pomagających rodzinom w wypełnianiu ich funkcji.
- 2) Praca profilaktyczna wychowawców i pedagoga szkolnego w szkołach i przedszkolu.
- 3) Prowadzenie zajęć wyrównawczych i kompensacyjnych dla dzieci w szkołach i przedszkolu.
- 4) Dożywianie dzieci zagrożonych niedożywieniem z powodu ubóstwa i dysfunkcji rodzin.
- 5) Obejmowanie pomocą socjalną i prawną członków rodzin z problemami wychowawczo-opiekuńczymi.
- 6) Ułatwianie dostępu do wypoczynku i rekreacji dzieciom i młodzieży z rodzin, w których występują problemy.
- 7) Praca socjalna z rodzinami zastępczymi i biologicznymi dzieci umieszczonych w formach rodzinnej opieki zastępczej.
- 8) Praca z rodziną, mająca na celu pozostawanie dzieci w rodzinie biologicznej.

Odbiorcy:

- rodziny, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze,
- osoby przebywające i opuszczające rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- uczniowie szkół,
- rodziny z terenu Gminy Starcza.

Realizatorzy:

- szkoły i przedszkole,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starczy,
- Asystent rodziny,
- policja,
- sądy i kuratorzy sądowi,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodek Adopcyjno- Opiekuńczy,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze,
- kościoły.

5. Alkoholizm i inne uzależnienia.

Cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych.
- 2) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniem, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.
- 3) Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- 4) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Zadania do realizacji:

- 1) Wspomaganie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 2) Dofinansowanie działań organizacji pozarządowych i innych instytucji w zakresie kompleksowej profilaktyki dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.
- 3) Prowadzenie działań w celu poprawy funkcjonowania systemu pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu.
- 4) Organizacja akcji profilaktycznych i realizacja programów profilaktycznych w szkołach.
- 5) Wspieranie i tworzenie ośrodków wsparcia.

- 6) Wspieranie realizacji kompleksowych działań profilaktycznych i edukacyjnych, których adresatem są dzieci i młodzież.
- 7) Pomoc rzeczowa dla osób uzależnionych i ich rodzin.
- 8) Udzielanie informacji o miejscach pomocy osobom z problemem alkoholowym lub innym uzależnieniem.
- 9) Wspieranie działań, w tym organizacji pozarządowych, na rzecz osób z wykluczeniem społecznym.
- 10) Diagnoza problemów związanych z narkomanią.
- 11) Prowadzenie działań prewencyjnych w zakresie stosowania używek.

Odbiorcy:

- dzieci i młodzież ze szkół Gminy Starcza,
- osoby uzależnione i członkowie ich rodzin,
- społeczność Gminy Starcza.

Realizatorzy:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starczy,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starczy,
- szkoły,
- policja,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy,
- organizacje pozarządowe,
- placówki służby zdrowia.

6. Przemoc w rodzinie.

Cele szczegółowe:

- 1) Profilaktyka w zakresie przemocy domowej.
- 2) Udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą.
- 3) Praca z osobami stosującymi przemoc.

Zadania do realizacji:

- 1) Współpraca przedstawicieli różnych służb udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą i pracujących z osobami stosującymi przemoc.
- 2) Prowadzenie akcji profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przemocy domowej.
- 3) Informowanie o możliwościach uzyskania pomocy dla osób dotkniętych przemocą.
- 4) Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym i prowadzenie procedur "Niebieskiej Karty".
- 5) Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej osobom dotkniętym przemocą.
- 6) Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 7) Współpraca z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej i korzystanie z oferowanej pomocy.
- 8) Szkolenie kadry pracującej z rodzinami, w których występuje przemoc.

Odbiorcy:

- osoby dotknięte przemocą,
- członkowie rodzin, w których występuje przemoc,
- pracownicy służb społecznych,
- osoby stosujące przemoc,
- społeczność Gminy Starcza.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starczy,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starczy,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Starczy,
- policja,
- szkoły,
- placówki służby zdrowia.

PODSUMOWANIE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Starcza na lata 2014 – 2020 jest kontynuacją realizacji Strategii na lata 2006 - 2013. Stanowi jednak bardziej kompleksową analizę sytuacji Gminy Starcza w aspekcie polityki społecznej. Strategia precyzuje zadania samorządu gminnego w zakresie problemów społecznych i nakreśla pożądane cele ich działania. Zakłada realizację wielu powiązanych ze sobą działań. Niektóre z nich mogą być jednak wykonywane niezależnie, ale wszystkie stanowią zwartą konstrukcję głównego celu, jakim jest stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Skuteczność realizacji Strategii uzależniona będzie od wielu czynników, a przede wszystkim od zaangażowania administracji samorządowej, współdziałania instytucji i organizacji pozarządowych działających na lokalnym terenie oraz wielkości pozyskanych środków.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Starcza jest szansą na optymalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów polityki społecznej. Przedstawione w Strategii działania są niezbędne do zbudowania podstaw zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, rozwoju mieszkańców gminy oraz zapobiegania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Przewodnicząca Rady Gminy
E. Jędrzejewska
mgr Ewa Jędrzejewska